

Дело С-725/23

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

27 ноември 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Sąd Rejonowy Katowice — Wschód w Katowicach (Полша)

Дата на акта за преюдициално запитване:

9 октомври 2023 г.

Ищец:

M. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością I. spółka komandytowa – акcyjна със седалище в R.

Ответник:

R.W.

[...] [номер на делото]

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

9 октомври 2023 година

Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach, VII Wydział Gospodarczy (Катовицки районен съд Катовице-Изток, Полша, VII търговско отделение)

[...]

[...] [състав на съда]

след като на 9 октомври 2023 г., в Катовице,

разгледа в закрито заседание

иска, предявен от M. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością I. spółka komandytowa – акcyjна със седалище в R.

срещу R. W.

за присъждане на парична сума,

определи:

1. на основание член 267 от Договора за функционирането на Европейския съюз отправя до Съда на Европейския съюз следния преюдициален въпрос:

Трябва ли член 2, точка 8 от Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки (ОВ L 48, 2011 г., стр. 1) да се тълкува в смисъл, че в неговия обхват попадат освен основната сума за изпълнение на характерната престация за дадено договорно отношение, водещо до доставка на стока или предоставяне на услуга, също и възстановяването на разходите, възникнали във връзка с изпълнението на договора, за които длъжникът е поел договорно задължение?

[...][спиране на производството]

[...]

- МОТИВИ -

Преюдициално запитване

Страни в производството

Ищец: *M. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością I. spółka komandytowa – akcyjna* (дружество с ограничена отговорност I. командитно дружество с акции) **със седалище в R.**

[...]

[...] [адрес на ищеца и данни за неговия представител]

Ответник: *R. W.*

извършващ икономически дейности

под наименованието Firma Handlowo-Usługowa A. в Катовице

[...]

[...] [адрес на ответника]

Въпрос на запитващата юрисдикция:

[...]

[повторение на преюдициалния въпрос]

Фактическа обстановка, доколкото е от значение за поставения въпрос

Страните са предприемачи. Ищецът е spółka komandytowo-akcyjna (командитно дружество с акции). Ответникът извършва икономическа дейност от свое име.

Във връзка с извършваната от тях икономическа дейност страните сключват, на 3 юли 2019 г., договор за наем за търговско помещение, находящо се в К., за неопределен срок.

Съгласно договора ответникът се задължава да заплаща:

наем (към датата на сключване на договора) в размер на 270 полски злоти (PLN) нето плюс дължимия данък върху добавената стойност (ДДС) (ставката е в размер на 15 PLN на m²); договорено е също така, че наемът се заплаща авансово до 10-то число на всеки месец;

такси за комунални услуги, включващи цената на топлинната енергия, газта и електроенергията за нуждите на наемателя, както и всички фиксирани такси, платени от наемодателя за доставката на комунални услуги; периодите на плащане и честотата на фактуриране на таксите са определени по преценка на наемодателя (ищеца); таксите, плюс приложимия данък върху добавената стойност, се заплащат в срок от 5 дни от датата на връчване на фактурата на наемателя (ответник);

фиксирана месечна такса за участие в покриването на всички тежести, разходи и разноски, свързани с обекта (към датата на сключване на договора) в размер на 10 PLN/m² наета площ (включително 0,42 PLN нето за дългосрочен наем, 1,93 PLN за данък върху недвижимо имущество, 1,00 PLN нето за събиране на битови отпадъци, 8,65 PLN нето за други разходи и разноски); тази такса включва по-специално: публични и други такси, амортизационни отчисления за обекта, разходи за портиер, административни разходи за обекта, разходи за почистване, разходи за обновяване, поддръжка и ремонт на обекта; таксата се заплаща авансово до 10-то число на всеки месец.

За срока на договора ищецът е изготвил 3 отделни фактури; за всяко задължение, произтичащо от договора.

Ищецът не е бил пряк доставчик на комунални услуги (вж. 3б), а само е префактурирал на ответника разноските, които самият той е заплатил на доставчиците.

Страните са определили по договор размера на лихвите, дължими на ищеца в случай на закъснение в плащането на наема или на която и да е от таксите, в съответствие с максималния лихвен процент (максимален лихвен процент за закъснение) по смисъла на член 481, параграф 2¹ от kodeks cywilny (Граждански кодекс).

На 13 септември 2019 г. страните сключват допълнително споразумение, като разширяват предмета на договора с още едно търговско помещение.

С писмо от 28 май 2020 г. ищецът уведомява ответника за прекратяване на договора за наем, с незабавно действие.

В хода на производството, висящо пред Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach (Районен съд Катовице — Изток в Катовице), ищецът иска от ответника да му заплати сума в размер на 13 933,89, включваща:

дължимата сума по 26 неплатени фактури, 11 от които за неплатени комунални услуги, 7 фактури за фиксирана такса за участие в покриването на всички тежести, разходи и разноски, свързани с обекта, и 8 фактури за наем; общият размер на всички неплатени фактури е 9397,89 PLN;

фиксирана сума в размер на 40 евро за всяка фактура, която не е платена в срок (т.е. 40 евро x 26 фактури), общо 4536,00 PLN.

Ответникът не е изразил становище.

Правото на Съюза, което е от значение за отговора

Член 1, точка 2 от Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки:

„Настоящата директива се прилага за всички плащания, извършвани като възнаграждение по търговски сделки“.

Член 2, точка 8 от Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки:

„За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:
„дължима сума“ означава основната сума, която е следвало да бъде платена в рамките на договорния или законния срок за плащане, включително приложимите данъци, мита, налози или такси, посочени във фактурата или равностойното искане за плащане; [...]“.

Член 3, точка 1 от Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки:

„Държавите членки следят за това при плащанията по търговски сделки между предприятия кредиторът да е в правото си да изисква лихва за забава на плащане, без да е необходима покана, ако са изпълнени следните условия:

а) кредиторът е изпълнил своите задължения по договор и по закон; както и

б) кредиторът не е получил дължимата сума в срок и длъжникът е отговорен за забавата“.

Член 6, точка 1 от Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки:

„Държавите членки следят за това, когато лихвата за забава на плащане стане дължима при търговските сделки в съответствие с член 3 или 4, кредиторът да е в правото си да получи от длъжника като минимум фиксирана сума от 40 EUR“.

Решение на Съда на Европейския съюз от 20 октомври 2022 г., дело BFF Finance Iberia SAU/Gerencia Regional de Salud de la Junta de Castilla y León, C-585/20.

Националното право, което е от значение за отговора

Член 659, параграф 1 от ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (Закон от 23 април 1964 г. — Граждански кодекс):

„С договора за наем наемодателят се задължава да предостави на наемателя вещь за ползване за определен или неопределен срок, а наемателят се задължава да плаща на наемодателя уговорения наем.“.

Член 4, точка 1а от ustawa z dnia 8 marca 2013 roku o przeciwdziałaniu nadmiernym różnieniom w transakcjach handlowych (Закон от 8 март 2013 г. за предотвратяване на прекомерни забавяния при търговски сделки:

„За целите на настоящия закон се прилагат следните определения: парично плащане: вознаграждение за доставката на стоки или извършването на услуги по търговска сделка“.

Член 7, параграф 1 от Закона от 8 март 2013 г. за противодействие на прекомерните забавяния при търговски сделки:

„С изключение на сделките, при които длъжникът е публичен орган, кредиторите, които са страни по търговски сделки, имат право, без да е необходима покана и освен ако страните не са договорили по-висок лихвен процент, на законната лихва за забава по търговски сделки за периода от датата на изискуемост на паричното плащане до датата на плащане, ако са изпълнени едновременно следните условия:

- 1) кредиторът е изпълнил задължението си;
- 2) кредиторът не е получил плащане в посочения в договора срок“.

Член 10, параграф 1 от Закона от 8 март 2013 г. за противодействие на прекомерните забавяния при търговски сделки:

„Считано от датата на възникване на правото му на лихвата, посочена в член 7, параграф 1 или член 8, параграф 1, кредиторът има право да получи от длъжника, без да е необходима покана, обезщетение за разноските по събирането на дължимата сума, а именно равностойността на сумата от:

- 1) 40 евро — когато стойността на паричната престация не надвишава 5 000 PLN;
- 2) 70 евро — когато стойността на паричната престация е над 5 000 PLN, но под 50 000 PLN;
- 3) 100 евро — когато стойността на паричната престация надвишава или е равна на 50 000 PLN“.

Мотиви за преюдициалния въпрос на запитващата юрисдикция

Както беше посочено по-горе, предмет на производството е искането за заплащане от страна на ответника, който е наемател на помещението (ползвател на помещението), на ищеца, който е наемодател (държател на помещението), на наем, такси за ползвани комунални услуги (по-специално електричество, топлинна енергия, вода) и други такси, свързани с поддръжката на сградата. Освен това ищецът иска обезщетение за разноските по събирането на дължимата сума за всяка неплатена фактура.

Задължението за плащане на наем и такси произтича от сключения между страните писмен договор за наем. Ищецът е издал фактура (3 отделни фактури) за всяка от посочените по-горе дължими суми. Съгласно договора периодът за плащане на наема и таксите за поддръжка на сградата е един месец и те са платими авансово до 10-то число на всеки месец. При комуналните такси наемодателят може свободно да определя периода на плащане и периодичността на издаването им, като плащането се извършва в рамките на 5 дни от датата на получаване на съответната фактура.

Що се отнася до комуналните такси, техни доставчици са външни лица, с които ищецът е сключвал договори и към които е извършвал плащания. След това тези разноски са били прехвърлени — чрез фактура — на ответника, който е действителният ползвател на комуналните услуги (така нареченото „префактуриране“). За разлика от това, при таксата, свързана с поддръжката на сградата, става въпрос за фиксирана сума, която е трябвало да покрие разноските на ищеца, свързани, наред с другото, с публични такси, ремонт и почистване на обекта, административни разходи за обекта и покриване на амортизационни отчисления.

От 26-те фактури, включени в искането за плащане в хода на производството: 11 са за такси за ползвани комунални услуги, 7 — за фиксирани такси, свързани с поддръжката на сградата, и 8 се отнасят за самия наем.

Относно фактите по настоящото дело по същество няма спор. След получаване на препис от исковата молба ответникът не внася писмен отговор, не се явява на съдебното заседание и не представя становище по същество. Националният съд обаче има съмнения относно правната оценка.

Според разглеждащия делото съд възниква въпрос, който изисква тълкуване на правото на Съюза, а именно на член 2, параграф 8 от Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки (преработен текст) (ОВ L 48, 2011 г., стр. 1), тъй като съществува съмнение дали ищецът има право на обезщетение за разноските по събирането на дължимата сума по фактури, които не са издадени за наем за съответния месец. С други думи, дали по смисъла на тази директива дължимата сума е всяка сума въз основа на договора, дори ако тя представлява само възстановяване на разноските на предприемача и не е равностойна на предоставянето на характерната престация за въпросното правоотношение.

Съгласно полския граждански кодекс наемодателят се задължава да предостави на наемателя вещь за ползване за определен или неопределен срок, а наемателят се задължава да плаща на наемодателя договорения наем. Наемът е равностойността, която се плаща на наемодателя в замяна на ползването на вещи от наемателя. По този начин тя представлява възнаграждение за наемодателя от наемателя за ползването на предоставената вещь. Страните обаче могат да предвидят в договора и задължение за внасяне на други престации, известни като „допълнителни плащания или други плащания“, независими от наемодателя. Тези престации обаче не представляват наем.

Въпреки че няма съмнение, че договорът между страните е търговска сделка (вж. дело C-199/19 [...] RL sp. z o.o. срещу J.M.) — съгласно националните разпоредби за транспониране на посочената по-горе директива — възможността за искане на лихва за забава по търговски сделки, и по този начин за обезщетяване на разноските по събирането на дължимата сума, се прилага за парични престации, разбирани като възнаграждение за доставката на стоки или предоставянето на услуги по търговска сделка. Въпреки че в тази област няма обширна съдебна практика, може да се срещне становището, че „паричната престация“ е престация, съответстваща на непаричната престация на другата страна по договора (вж. също: Апелативен съд във Варшава в решението от 3 януари 2020 г. [...]). Подобна позиция изразяват и някои представители на академичните среди [...]. [Препратка към доктрината]

Разглеждането на разпоредбите на посочената директива и на мотивите, които ги предшестват, не отхвърля съмненията на съда. В това отношение член 1, параграф 2, който определя приложното поле на директивата, както и член 2, точка 8 са от съществено значение.

Първият от тях се отнася за всички плащания, извършвани като възнаграждение по търговски сделки. В съображение 8 се посочва, че обхватът на тази директива следва да се ограничи до плащанията, извършвани като възнаграждение по търговски сделки, както и че в нея не следва да се уреждат сделките, извършвани с потребителите, нито лихвите във връзка с други видове плащания, например плащанията, извършвани по силата на законодателството за чековете и полиците, или плащанията, извършвани в рамките на обезщетения за щети, включително тези, извършвани от застрахователните компании. Самото понятие за възнаграждение обаче не е дефинирано. На свой ред примерното посочване на случаите, които не попадат в обхвата на тази директива, се отнася до ситуации, при които задължението за плащане дори не е сходно по естество с плащанията, произтичащи от договора между страните по спора.

Законодателят на Съюза обаче дефинира понятието „дължима сума“ като основната сума, която е следвало да бъде платена в рамките на договорния или законния срок за плащане, включително приложимите данъци, мита, налози или такси, посочени във фактурата или равностойното искане за плащане. Съдът на Европейския съюз вече е разгледал тълкуването на това понятие (решение по дело C-585/20), но в различен от представения тук контекст.

Правилното тълкуване на тази норма е от голямо значение, тъй като едно от условията за възможността да се искат лихви за забава (член 3, параграф 1) е кредиторът да не е получил дължимата сума в срок. Правото да се иска обезщетение за разноските по събирането на дължимата сума става изискуемо едва когато и вземането за лихви за забава стане изискуемо. Директивата е транспонирана в полския правен ред по идентичен начин.

С оглед на изложените съображения следва да се отбележи, че съществува връзка между понятията „възнаграждение“ и „дължимата сума“. Ако приложното поле на тази директивата обхваща само плащания, представляващи възнаграждение по търговски сделки, то понятието за дължима сума не може да обхваща други плащания. Следователно трябва да се прецени дали основната сума, посочена в член 2, точка 8 от Директивата, представлява само заплащане за непарична престация, характерна за дадено правоотношение, за изпълнението на която сключващият договор предприемач е поел задължение.

Запитващата юрисдикция счита, че дължимата сума по търговска сделка е само сумата, която трябва да представлява плащане за собствената непарична престация на кредитора (доставката на стоки или предоставянето на услуги) и не включва възстановяване на разходи или други временно понесени разходи, ако те не са включени и не представляват съставна част от дължимата сума. Всъщност в областта на икономическите отношения, както изглежда, по правило възнаграждението се формира, като се вземат предвид понесените разходи и очакваната печалба. В случай на

разграничаване на тези елементи в договора следва да се приеме, че частта, покриваща понесените разходи, не представлява плащане за предоставянето на услуга или доставката на стоки. В противен случай кредиторът би могъл да има право да изиска няколко фиксирани обезщетения за — по принцип — една престация. По същия начин следва да се оценят плащания, които са свързани с търговска сделка, но поради естеството и основанието за възникването им не могат да бъдат включени в размера на дължимата сума към кредитора. Тук могат да се посочат споменатите по-горе разноски за предоставяне на комунални услуги, които се предоставят от външни лица, като страната по договора не предоставя тези услуги сама и не е задължена да предоставя този вид услуги (не използва подизпълнители за изпълнение на собствените си задължения), а само прехвърля направените разноски за тях. Това са разходи, произтичащи единствено от изпълнението на характерната престация от страна на кредитора.

От друга страна обаче — с което, наред с другото, е свързано съмнението на националния съд — ако кредиторът е направил определени разноски, за които длъжникът е трябвало да го обезщети в определен срок, в случай на забавяне това може да окаже отрицателно въздействие върху финансовото състояние на кредитора и да доведе до необходимостта да използва външни източници за финансиране на текущата си дейност. Целта на тази директивата е, наред с другото, да се противодейства на такива положения, които се отразяват върху конкурентоспособността и рентабилността на предприятията на вътрешния пазар.

Следователно отговорът на поставения въпрос е от значение за произнасянето по иска за фиксирани суми за обезщетение по издадени и неплатени в срок фактури, които включват суми, дължими за фиксирана такса, свързана с поддържането на сградата, и възстановяване на направени разноски за ползвани комунални услуги. Въпреки че ответникът не оспорва иска в това отношение, националният съд е длъжен служебно да приложи правилно разпоредбите на материалното право.

[...]

[...] [състав на съда]

[...]

[...] [вътрешноправни процесуални въпроси]

К., 9 октомври 2023 г.

[...]

[...] [състав на съда]